

Підприємництво та торгівля

УДК 338.48:640.43(477.83)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18884348>

**Структурна трансформація ресторанного бізнесу
Львівської області у 2015–2024 роках**

Паска Марія Зіновіївна

доктор ветеринарних наук, професор, Львівський державний університет

фізичної культури імені Івана Боберського

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9208-1092>

Графська Орислава Іванівна

доктор економічних наук, професор, Львівський державний університет

фізичної культури імені Івана Боберського

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8134-3771>

Кошовий Богдан-Петро Олегович

доктор економічних наук, доцент, ЗВО «Львівський університет бізнесу та

права»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8550-0028>

Прийнято: 10.02.2026 | Опубліковано: 28.02.2026

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз структурної трансформації ресторанного бізнесу Львівської області за період 2015–2024 років на основі даних Державної служби статистики України за видом економічної діяльності «56.10 Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування». Досліджено динаміку кількості діючих суб'єктів господарювання та фізичних осіб-підприємців, обсяги зайнятості, витрати на персонал і соціальні

відрахування, показники виробництва та реалізації продукції, додану вартість за витратами виробництва і продуктивність праці. Встановлено, що у довоєнний період (2015–2019 рр.) ресторанна галузь регіону демонструвала стрімке зростання за всіма ключовими параметрами: кількість суб'єктів збільшилася на 47,8%, зайнятість – на 76,6%, а обсяг реалізованої продукції зріс утричі. Виявлено, що пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення 2022 року мали асиметричний вплив на різні організаційні форми бізнесу: обсяги реалізації фізичних осіб-підприємців скоротилися на 96,2% порівняно з піковим 2021 р., тоді як у суб'єктів господарювання падіння становило 77,3%. Встановлено формування двошарової структури ринку, де суб'єкти господарювання генерують понад 83% обсягу реалізації при частці у кількості суб'єктів лише 52%. Продуктивність праці у суб'єктів господарювання у 2,3 рази перевищувала аналогічний показник фізичних осіб-підприємців. Відновлення 2023–2024 рр. має переважно кількісний характер: кількість суб'єктів наблизилася до рівня 2017 р., проте обсяги реалізації залишаються значно нижчими за довоєнні, що свідчить про недостатню якість відновлення та зниження середнього обороту закладів. Визначено, що подальший розвиток галузі залежатиме від безпекової ситуації, динаміки доходів населення та інтенсивності відновлення туристичних потоків до Львівської області.

Ключові слова: ресторанний бізнес, Львівська область, суб'єкти господарювання, фізичні особи-підприємці, додана вартість, структурні зміни.

**Structural transformation of the restaurant business
in Lviv region in 2015–2024**

Paska Mariia Zinoviivna

Doctor of Veterinary Sciences, Professor,
Ivan Boberskyi Lviv State University of Physical Culture

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9208-1092>

Hrafka Oryslava Ivanivna

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Ivan Boberskyi Lviv State University of Physical Culture

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8134-3771>

Koshovyi Bohdan-Petro Olehovych

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,

Lviv University of Business and Law

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8550-0028>

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the structural transformation of the restaurant business in Lviv region over the period 2015–2024, based on data from the State Statistics Service of Ukraine for the economic activity “56.10 Restaurant activities and mobile food service activities.” The study examines the dynamics of the number of active business entities and individual entrepreneurs, employment levels, personnel costs and social contributions, production and sales volumes, value added at factor cost, and labour productivity. It was found that in the pre-war period (2015–2019), the restaurant industry in the region experienced rapid growth across all key indicators: the number of entities increased by 47.8%, employment by 76.6%, and the volume of products sold tripled. The COVID-19 pandemic and the full-scale invasion of 2022 had an asymmetric impact on different organisational forms: sales volumes of individual entrepreneurs decreased by 96.2% compared to the peak year of 2021, while business entities experienced a 77.3% decline. The study reveals the formation of a two-tier market structure, where business entities generate over 83% of the total sales volume while comprising only 52% of the total number of entities. Labour productivity in business entities was 2.3 times higher than that of individual entrepreneurs. The recovery observed in 2023–2024 is predominantly quantitative in nature: the number of entities approached the 2017 level, yet sales volumes remain considerably below pre-war figures, indicating an insufficient

quality of recovery and a decline in average turnover per establishment. It is concluded that the further development of the industry will depend on the security situation, household income dynamics, and the intensity of the recovery of tourist flows to Lviv region.

Keywords: restaurant business, Lviv region, business entities, individual entrepreneurs, value added, structural changes.

Постановка проблеми. Ресторанний бізнес є одним із найбільш динамічних сегментів сфери послуг, який безпосередньо залежить від купівельної спроможності населення, туристичних потоків та загального соціально-економічного клімату в регіоні. Для Львівської області, яка впродовж останнього десятиліття зміцнювала свої позиції як один із провідних туристичних центрів України, діяльність ресторанів і закладів мобільного харчування традиційно відіграє помітну роль в економіці регіону [6, 7].

Водночас період 2015–2024 років виявився надзвичайно турбулентним. На зміну стрімкому зростанню, зумовленому розвитком внутрішнього туризму та загальним пожвавленням споживчого ринку, прийшли глибокі кризи: спочатку пандемія COVID-19, яка суттєво обмежила можливості функціонування галузі у 2020–2021 рр. [10, 11], а потім повномасштабне вторгнення Російської Федерації у лютому 2022 року, яке кардинально змінило умови ведення бізнесу в усій країні. Аналіз статистичних даних за цей десятирічний період дає змогу не лише кількісно оцінити масштаби змін, а й виявити структурні зрушення, що відбулися в ресторанній галузі Львівщини, зокрема прослідкувати, як змінювалося співвідношення між суб'єктами господарювання (далі – СГ) та фізичними особами-підприємцями (далі – ФОП) за ключовими показниками діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку ресторанного бізнесу в Україні та Львівській області зокрема знаходиться у полі уваги значної кількості дослідників, особливо у контексті туристичної

привабливості регіону, впливу кризових явищ та інноваційних підходів до управління закладами харчування.

М. Філь, Л. Безручко, О. Біланюк та Ю. Жук [5] досліджували вплив штучного інтелекту на обслуговування у ресторанах Львова, зосередившись на тому, як цифрові технології змінюють клієнтський досвід та операційну ефективність закладів. Їхнє дослідження засвідчило, що впровадження AI-інструментів стає помітним трендом серед львівських рестораторів, хоча масштаб такого впровадження залишається обмеженим переважно великими закладами. М. Філь [6] окремо дослідила кулінарні маршрути ресторанного бізнесу м. Львова, аналізуючи гастрономічний потенціал міста як чинник розвитку туристичної індустрії. Авторка обґрунтувала, що Львів має унікальну концентрацію тематичних ресторанів, яка формує специфічний гастрономічний бренд регіону.

М. Паска та О. Боратинський [7] розглянули розвиток автентичної кухні на основі регіональності у контексті туристичних подорожей Львівщиною. Дослідники акцентували увагу на тому, що локальна ідентичність кухні стає конкурентною перевагою ресторанного бізнесу у західних областях України, сприяючи залученню як внутрішніх, так і іноземних туристів. М. З. Паска [8] дослідила інноваційний розвиток гастрономічного туризму Львівщини у контексті формування ресторанних брендів. Авторка зазначила, що саме брендинг закладів стає визначальним фактором привабливості ресторанного сектору регіону, а формування стійких брендів підвищує конкурентоспроможність ресторанного бізнесу в умовах зростаючої конкуренції.

М. К. Турчиняк та О. Г. Форись [9] проаналізували розвиток підприємств ресторанного господарства в західному регіоні України, зокрема встановивши, що Львівська область лідирує серед західних областей за кількістю закладів ресторанного господарства та обсягами наданих послуг. Автори відзначили високу залежність галузі від туристичного потоку та сезонність попиту. О. Б.

Моргулець та О. В. Нищенко [10] здійснили системний аналіз готельно-ресторанного бізнесу України у довоєнний, воєнний та післявоєнний період. Автори виявили, що повномасштабне вторгнення спричинило безпрецедентне скорочення обсягів діяльності у 2022 р., проте окреслили перспективи відновлення за умови стабілізації безпекової ситуації, особливо у західних регіонах країни. Б. Я. Полотай та Б. В. Жмур-Клименко [11] розглянули специфіку функціонування ресторанного бізнесу безпосередньо в умовах війни. Дослідники зафіксували, що значна частина ресторанних закладів змушена була перепрофілюватися або припинити діяльність, а ті, що продовжили роботу, адаптувалися через скорочення меню, зміну цінової політики та розвиток послуг доставки.

В. С. Церклевич, А. В. Діль та М. В. Діль [12] дослідили роль нових гастрономічних спеціалітетів як продукту ресторану ніші «local food» у розвитку туристичних дестинацій. Їхні висновки актуальні для Львівщини, де концепція локальної кухні набуває дедалі більшого поширення серед ресторанних закладів. I. Chernysh, V. Makhovka, N. Vakalo та A. Hliebova [13] проаналізували розвиток готельно-ресторанного бізнесу на умовах франшизи та з використанням анімаційних програм. Автори встановили, що франчайзинг залишається перспективною моделлю для масштабування ресторанного бізнесу в Україні, хоча в умовах війни темпи відкриття нових франшизних закладів суттєво уповільнилися. О. М. Овдіюк [14] розглянула сучасні особливості розвитку сфери туристичної індустрії в Україні, відзначивши, що ресторанний сектор є невід'ємною складовою туристичної інфраструктури і його стан безпосередньо корелює з інтенсивністю туристичних потоків.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукової літератури свідчить, що більшість досліджень ресторанного бізнесу Львівщини зосереджені на якісних аспектах: гастрономічному туризмі, брендингу, інноваціях, клієнтському досвіді. Значно менше уваги приділяється кількісному аналізу галузевих показників на основі офіційної статистики,

зокрема порівнянню ефективності різних організаційних форм бізнесу (СГ та ФОП), структурним зрушенням у зайнятості та продуктивності праці, а також аналізу доданої вартості як індикатора внеску галузі в регіональну економіку. Крім того, дослідження, які б охоплювали повний цикл «зростання – криза – відновлення» за період 2015–2024 рр. з використанням найновіших статистичних даних, практично відсутні.

Формулювання цілей статті. Метою статті є комплексний аналіз структурної трансформації ресторанного бізнесу Львівської області у 2015–2024 рр. на основі даних Державної служби статистики України за такими напрямками: кількість діючих суб'єктів, обсяги зайнятості та витрат на персонал, обсяги виробленої та реалізованої продукції, а також додана вартість за витратами виробництва. Окрему увагу приділено порівняльному аналізу показників суб'єктів господарювання та фізичних осіб-підприємців для виявлення структурних зрушень у галузі під впливом кризових шоків 2020–2022 рр.

Інформаційною базою дослідження є дані Державної служби статистики України щодо структурних змін суб'єктів господарювання за видом економічної діяльності «56.10 Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування» по Львівській області. Слід зазначити, що за окремі роки (2019–2021) частина показників є недоступною через зміни методології обліку. Починаючи з 2022 р. дані наведено без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії. Методологічною основою дослідження є описова статистика: аналіз абсолютних значень, темпів зростання, структурних часток та середніх показників у номінальному грошовому вираженні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кількість діючих суб'єктів ресторанного бізнесу Львівської області зазнала суттєвих коливань протягом досліджуваного періоду. У передкризовий період спостерігалось стійке зростання: якщо у 2015 р. на Львівщині функціонувало 4632 суб'єкти господарювання та 3280 ФОП у сфері ресторанної діяльності (разом 7912

одиниць), то до 2018 р. їхня сукупна кількість зросла до 11698 одиниць, тобто на 47,8%.

Динаміка зростання була вищою серед ФОП: за 2015–2018 рр. їхня кількість збільшилася на 55,9% (з 3280 до 5115 одиниць), тоді як кількість СГ зросла на 42,1% (з 4632 до 6583 одиниць). Несторанний ринок Львівщини розвивався переважно за рахунок відкриття невеликих закладів підприємцями-фізичними особами, які, вочевидь, обирали спрощену систему оподаткування та гнучкіші формати бізнесу. Різне скорочення кількості суб'єктів відбулося у 2019 р. Кількість СГ зменшилася до 4306 (на 34,6% порівняно з 2018 р.), ФОП – до 3807 (на 25,6%). Надалі скорочення тривало, й у 2022 р. було зафіксовано мінімальні за весь період значення: 3870 СГ та 3555 ФОП (сукупно 7425 одиниць).

Відновлення розпочалося у 2023 р. і набрало помітного темпу у 2024 р.: загальна кількість суб'єктів досягла 10083 одиниць (5259 СГ та 4824 ФОП), що наближається до рівня 2017 р. Приріст за 2022–2024 рр. становив 35,8%, при цьому кількість ФОП зростала дещо швидше (35,7%) порівняно з СГ (35,9%). Ці дані подано в табл. 1 та на рис. 1.

Таблиця 1

Основні показники суб'єктів ресторанного бізнесу Львівської області

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2022	2023	2024
Кількість СГ, од.	4632	5003	5573	6583	4306	4409	3870	4651	5259
Кількість ФОП, од.	3280	3811	4185	5115	3807	3916	3555	4267	4824
Усього, од.	7912	8814	9758	11698	8113	8325	7425	8918	10083
Зайняті у СГ, осіб	10287	11259	12985	16859	18118	15357	13434	15459	15191
Зайняті у ФОП, осіб	6454	7284	8716	12702	13468	11748	10483	12640	12985
Усього зайнятих, осіб	16741	18543	21701	29561	31586	27105	23917	28099	28176

Джерело: складено авторами за даними [1]

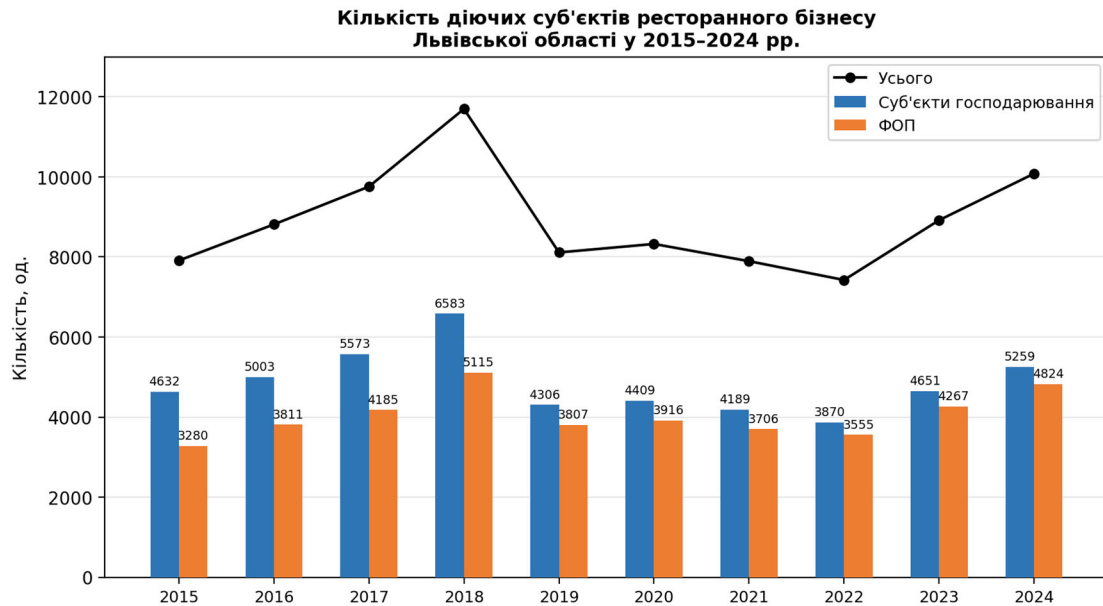

Рис. 1. Кількість діючих суб'єктів ресторанного бізнесу Львівської області у 2015–2024 рр.

Частка ФОП у загальній кількості діючих суб'єктів коливалася у межах 41,4–47,9% протягом усього періоду. Максимальне значення зафіксовано у 2019–2020 рр. (46,9–47,0%), мінімальне – у 2015 р. (41,5%). У 2024 р. ФОП становили 47,8% загальної кількості, що є одним із найвищих показників за весь період спостережень. Такий розподіл є характерним для ресторанного бізнесу, де значна частина закладів працює у форматі малого підприємництва [9]. Зростання частки ФОП може також свідчити про поширення бізнес-моделей, коли фактично середні за масштабом заклади реєструються як фізичні особи-підприємці задля оптимізації податкового навантаження.

Середньорічний темп приросту кількості суб'єктів у фазі зростання (2015–2018 рр.) становив 13,9%. Найвищий річний приріст зафіксовано у 2018 р., коли кількість СГ зросла на 18,1%, а ФОП – на 22,2% порівняно з попереднім роком. Це збігається з піковими показниками розвитку внутрішнього туризму на Львівщині [8] та активним розширенням гастрономічної інфраструктури міста Львова [6].

Відновлення кількості суб'єктів у 2023–2024 рр. засвідчує, що підприємницький інтерес до ресторанної галузі Львівщини зберігається,

незважаючи на складну безпекову обстановку [11]. Львів, перебуваючи відносно далеко від лінії фронту, зберіг привабливість для інвесторів у сферу громадського харчування. Додатковим чинником стала внутрішня міграція: прибуття значної кількості внутрішньо переміщених осіб із східних та південних регіонів створило додатковий попит на послуги харчування [14].

Ресторанний бізнес є трудомістким видом діяльності, тому масштаби галузі і якість робочих місць та рівень оплати праці можливо оцінити на основі показників зайнятості та витрат на персонал відображають. У 2015 р. загальна кількість зайнятих працівників у ресторанному бізнесі Львівщини становила 16741 особу, з яких 10287 (61,4%) працювали у суб'єктах господарювання, а 6454 (38,6%) – у ФОП. До 2019 р. зайнятість зросла майже вдвічі – до 31586 осіб (18118 у СГ та 13468 у ФОП). Зростання кількості працівників випереджало зростання кількості суб'єктів, що свідчить про збільшення середнього розміру закладів.

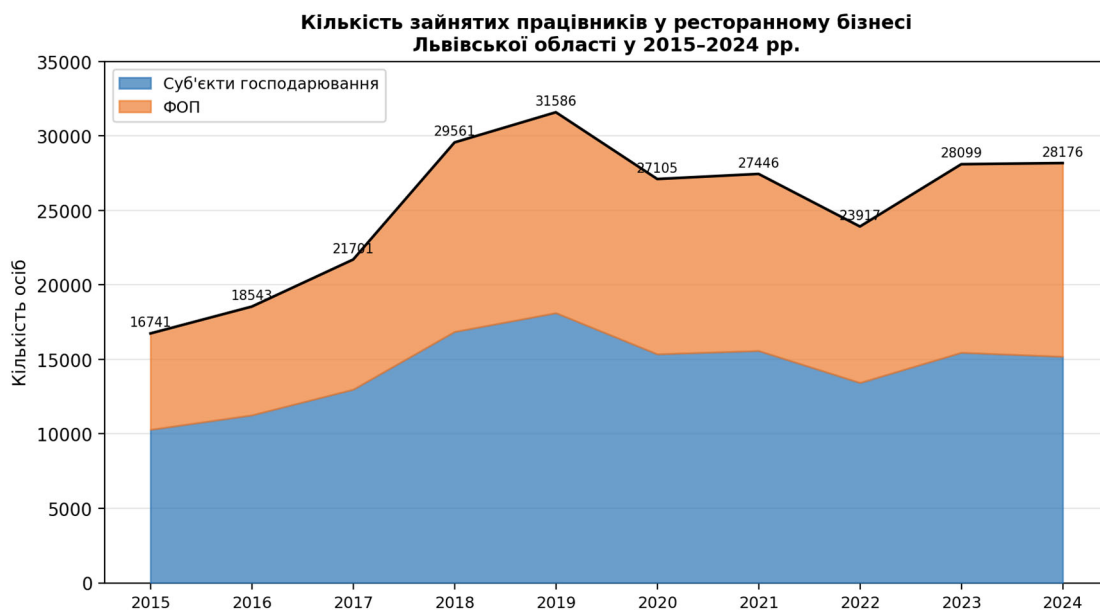

Рис. 2. Кількість зайнятих працівників у ресторанному бізнесі Львівської області у 2015–2024 рр.

Пандемійні обмеження 2020 р. призвели до скорочення зайнятості до 27105 осіб (–14,2% порівняно з 2019 р.), а повномасштабне вторгнення 2022 р. – до ще глибшого падіння: 23917 осіб (–24,3% від рівня 2019 р.). Відновлення зайнятості

у 2023–2024 рр. було доволі помірним: у 2024 р. загальна кількість зайнятих становила 28176 осіб, що на 17,8% більше, ніж у 2022 р., проте все ще на 10,8% менше, ніж у 2019 р.

Структура зайнятості за формами господарювання зазнала певних змін. Якщо у 2015 р. співвідношення працівників СГ до ФОП становило 61,4% до 38,6%, то у 2024 р. воно дещо зрівнялося: 53,9% до 46,1%. Спостерігаємо тенденцію до зростання ролі підприємців-фізичних осіб у створенні робочих місць у галузі.

Середня кількість зайнятих на один суб'єкт господарювання змінювалася так: у 2015 р. вона становила 2,2 особи для СГ та 2,0 для ФОП, у 2019 р. зросла до 4,2 та 3,5 відповідно, а у 2024 р. склала 2,9 для СГ та 2,7 для ФОП. Зниження цього показника після 2019 р. може бути пов'язане як із скороченням персоналу внаслідок кризових явищ [11], так і з появою більш компактних бізнес-моделей у секторі.

Показники еквіваленту повної зайнятості (FTE) дають змогу точніше оцінити реальне навантаження. У 2024 р. кількість найманих працівників у СГ в еквіваленті повної зайнятості становила 8634 особи при загальній кількості найманих 10285, тобто коефіцієнт FTE дорівнював 0,84. Для ФОП цей коефіцієнт був дещо нижчим: 6746 FTE при 8161 найманому працівнику (коефіцієнт 0,83). Це свідчить про значну поширеність часткової зайнятості у галузі.

Витрати на оплату праці та персонал є важливим індикатором якості робочих місць. У 2015 р. сукупні витрати на персонал (СГ + ФОП) становили 298,5 млн грн, у 2018 р. вони зросли до 736,9 млн грн (у 2,5 рази), а у 2024 р. склали 565,4 млн грн. Зниження порівняно з 2018 р. є номінальним і не враховує інфляційного знецінення гривні, тому у реальному вимірі скорочення є ще більш відчутним.

Таблиця 2

**Витрати на персонал та соціальні відрахування у ресторанному бізнесі
Львівської області, млн грн**

Показник, млн грн	2015	2016	2017	2018	2022	2024
Оплата праці СГ	148,5	181,3	274,7	373,9	301,0	289,7
Оплата праці ФОП	70,7	87,4	116,2	185,1	121,8	137,9
Витрати на персонал СГ	201,9	234,1	362,3	483,9	392,8	377,4
Витрати на персонал ФОП	96,6	119,1	158,9	253,0	204,9	188,0
Соц. відрахування СГ	53,4	52,8	87,6	109,9	91,8	87,7
Соц. відрахування ФОП	25,9	31,6	42,7	68,0	44,4	50,2
Разом витрати на персонал	298,5	353,2	521,2	736,9	597,7	565,4

Джерело: складено авторами за даними [1]

Аналізуючи структуру витрат на персонал, слід зазначити, що частка СГ у загальних витратах стабільно перевищувала частку ФОП і коливалася у межах 62–68%. Середні витрати на оплату праці в розрахунку на одного зайнятого у СГ були вищими, ніж у ФОП, що може пояснюватися як більшим середнім розміром підприємств, так і відмінностями у системі обліку витрат.

Відрахування на соціальні заходи у відношенні до витрат на оплату праці залишалися доволі стабільними: у СГ вони коливалися у межах 29–36% від фонду оплати праці, у ФОП – 34–37%. Пропорція залишалася відносно незмінною навіть у кризові роки, що свідчить про дотримання роботодавцями встановлених нормативів соціальних відрахувань.

Витрати на оплату праці в розрахунку на одного зайнятого працівника зростали протягом більшої частини періоду. У 2015 р. середні витрати на оплату праці на одного зайнятого у СГ становили 14,4 тис. грн на рік, у 2018 р. – 22,2 тис. грн, а у 2024 р. – 19,1 тис. грн. Для ФОП ці показники були нижчими: 11,0 тис. грн у 2015 р., 14,6 тис. грн у 2018 р. та 10,6 тис. грн у 2024 р. Зниження у

2024 р. порівняно з 2018 р. у номінальному вимірі є тривожним сигналом, оскільки з урахуванням накопиченої інфляції за цей період реальна оплата праці в галузі суттєво скоротилася.

Кількість найманих працівників, яка відрізняється від загальної зайнятості на величину працюючих власників та безоплатно зайнятих членів сімей, також дає важливу інформацію. У 2024 р. кількість найманих працівників у СГ становила 10285 осіб при загальній зайнятості 15191, тобто різниця становила 4906 осіб (32,3%). У ФОП ця різниця була меншою: 8161 найманий при 12985 зайнятих, різниця 4824 особи (37,2%). Значна частка незайнятих за наймом працівників свідчить про поширеність сімейних форм ведення ресторанного бізнесу на Львівщині.

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) є одним із найбільш інформативних показників масштабу діяльності ресторанного бізнесу [9]. У 2015 р. сукупний обсяг реалізації становив 1695,0 млн грн (1078,1 млн грн у СГ та 616,9 млн грн у ФОП). Галузь демонструвала вражаюче зростання: до 2019 р. обсяг реалізації зріс до 5955,7 млн грн, тобто у 3,5 рази за чотири роки. Значною мірою таке зростання було зумовлене як розширенням кількості закладів, так і зростанням середнього чека внаслідок інфляції та підвищення якості послуг.

У 2021 р. зафіксовано максимальний обсяг реалізації за весь період – 9066,2 млн грн (4987,2 млн грн у СГ та 4079,0 млн грн у ФОП). Це може здаватися парадоксальним з огляду на те, що 2021 р. все ще перебував під впливом пандемічних обмежень. Пояснення може полягати у «відкладеному попиті»: після послаблення карантинних заходів населення активніше відвідувало заклади громадського харчування, а бізнес адаптувався до нових умов, зокрема через розвиток послуг доставки.

Повномасштабне вторгнення 2022 р. спричинило різке падіння обсягів реалізації, особливо у сегменті ФОП. Якщо обсяг реалізації СГ скоротився до 1132,2 млн грн (на 77,3% порівняно з 2021 р.), то у ФОП він обвалився до 155,6 млн грн (на 96,2%). Настільки драматичне скорочення у сегменті ФОП може

пояснюватися їхньою більшою вразливістю до кризових шоків: менші фінансові резерви, відсутність диверсифікації та залежність від локального попиту.

Рис. 3. Обсяг реалізованої продукції (послуг) ресторанного бізнесу Львівської області у 2015–2024 рр.

Відновлення обсягів реалізації у 2023–2024 рр. було асиметричним. Обсяг реалізації СГ у 2024 р. становив 1514,4 млн грн (зростання на 33,8% порівняно з 2022 р.), тоді як у ФОП – лише 297,7 млн грн (зростання на 91,3%, але з дуже низької бази). У результаті структура реалізації кардинально змінилася: якщо у 2019–2021 рр. частка ФОП становила 40–45% загального обсягу, то у 2024 р. вона скоротилася до 16,4%. Фактично повномасштабне вторгнення перерозподілило ринок на користь більших, стійкіших суб'єктів господарювання.

Обсяг виробленої продукції, який відрізняється від реалізованої на величину зміни залишків та іншої продукції, демонструє подібні тенденції. У 2015 р. обсяг виробленої продукції СГ становив 641,3 млн грн, ФОП – 364,5 млн грн (разом 1005,8 млн грн). Пік був досягнутий у 2019 р. – 4599,9 млн грн. Різниця між обсягами реалізованої та виробленої продукції пояснюється тим, що ресторанний бізнес поєднує виробництво страв із перепродажем готових товарів

(напоїв, кондитерських виробів тощо), а обсяг реалізованої продукції включає і ту продукцію, що була вироблена в попередні періоди.

Середній обсяг реалізації на один суб'єкт дає уявлення про масштабність бізнесу. У 2015 р. цей показник для СГ становив 232,8 тис. грн, а для ФОП – 188,1 тис. грн. До 2019 р. він зріс до 803,9 тис. грн та 655,1 тис. грн відповідно, що свідчить про збільшення обороту закладів. У 2024 р. середній обсяг реалізації на один СГ склав 288,0 тис. грн, а на один ФОП – лише 61,7 тис. грн. Настільки різке падіння середнього обороту ФОП підтверджує, що багато підприємців-фізичних осіб працюють із мінімальними обсягами або фактично перебувають на межі виживання.

Додана вартість за витратами виробництва дає змогу оцінити внесок галузі у валовий регіональний продукт. У 2015 р. сукупна додана вартість ресторанного бізнесу Львівщини становила 318,5 млн грн, у 2019 р. – 1308,5 млн грн, тобто зросла більш ніж учетверо. У 2020 р. додана вартість незначно знизилася до 1309,2 млн грн (при цьому частка ФОП навіть зросла). Після суттєвого скорочення у 2022 р. (до 753,6 млн грн) показник відновився у 2023 р. до 1319,6 млн грн, що перевищило довоєнний рівень. Проте у 2024 р. знову відбулося зниження до 805,7 млн грн, що може бути пов'язане з погіршенням загальної економічної ситуації та зростанням витрат.

Продуктивність праці, виміряна як відношення доданої вартості до кількості зайнятих працівників, також зазнала помітних змін. У 2015 р. вона становила 19,0 тис. грн на одного зайнятого, у 2019 р. зросла до 41,4 тис. грн, а у 2022 р. знизилася до 31,5 тис. грн. Продуктивність праці у СГ стабільно перевищувала аналогічний показник ФОП: у 2022 р. – 42,1 тис. грн проти 18,0 тис. грн відповідно. Спостережуваний розрив обумовлений різницею у масштабах діяльності, рівні автоматизації процесів [5] та структурі послуг, що надаються.

Таблиця 3

Додана вартість та продуктивність праці у ресторанному бізнесі Львівської області

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2022
ДВ СГ, млн грн	211.9	365.4	540.2	674.3	827.4	744.5	565.1
ДВ ФОП, млн грн	106.6	180.7	286.7	400.9	481.1	564.7	188.5
ДВ разом, млн грн	318.5	546.2	826.8	1075.2	1308.5	1309.2	753.6
Продукт-ть СГ, тис. грн/ос.	20.6	32.5	41.6	40.0	45.7	48.5	42.1
Продукт-ть ФОП, тис. грн/ос.	16.5	24.8	32.9	31.6	35.7	48.1	18.0
Продукт-ть разом, тис. грн/ос.	19.0	29.5	38.1	36.4	41.4	48.3	31.5

Джерело: розраховано авторами за даними [1]

Середня кількість відпрацьованих годин на одного найманого працівника в еквіваленті повної зайнятості становила у 2024 р. приблизно 1719 годин у СГ, що відповідає нормі повної зайнятості в Україні. Для ФОП цей показник у 2024 р. склав приблизно 1698 годин. Близькість цих значень свідчить про те, що наймані працівники у ФОП працюють приблизно стільки ж, скільки і в СГ, а відмінності у продуктивності зумовлені насамперед різницею в обсягах створюваної доданої вартості.

Аналізуючи динаміку доданої вартості у розрізі двох форм господарювання, варто зазначити, що у 2020 р. відбулася цікава тенденція: додана вартість ФОП зросла до 564,7 млн грн (з 481,1 млн грн у 2019 р.), тоді як у СГ вона знизилася (з 827,4 до 744,5 млн грн). Припускаємо, що частина попиту мігрувала від великих закладів до менших форматів, які виявилися більш адаптивними в умовах карантинних обмежень – зокрема, через формат вуличної їжі, навинос або доставки.

Інтегральний показник ефективності використання трудових ресурсів – обсяг доданої вартості на одну відпрацьовану людино-годину – становив у 2022

р. для СГ приблизно 40,7 грн/год., а для ФОП (за даними 2024 р.) – приблизно 20,9 грн/год. Такий розрив свідчить про суттєво вищу інтенсивність створення вартості у суб'єктах господарювання, що може бути обумовлено як вищим ціновим позиціонуванням, так і кращою організацією виробничих процесів.

Висновки. Проведений аналіз дає підстави для формулювання кількох ключових висновків щодо стану та перспектив ресторанного бізнесу Львівської області. Зважаючи на складність досліджуваного періоду, який охопив фази стрімкого зростання, пандемічної кризи та адаптації до умов воєнного стану, отримані результати дають змогу не лише зафіксувати кількісні зміни, а й визначити якісні зрушення у структурі галузі.

Передусім, ресторанна галузь регіону продемонструвала значний потенціал зростання у довоєнний період: протягом 2015–2018 рр. кількість суб'єктів зросла на 47,8%, зайнятість – на 76,6%, а обсяг реалізованої продукції – більш ніж утричі. Зростання було зумовлене розвитком внутрішнього туризму, зміцненням позицій Львова як гастрономічної столиці України та загальним поживленням споживчого ринку.

По-друге, кризи 2020–2022 рр. мали неоднаковий вплив на різні форми господарювання. Фізичні особи-підприємці виявилися значно вразливішими: їхні обсяги реалізації скоротилися у 2022 р. на 96,2% порівняно з піковим 2021 р., тоді як у СГ падіння становило 77,3%. Асиметрія кризового впливу призвела до суттєвого перерозподілу ринку: частка ФОП в обсягах реалізації скоротилася з 45% у 2021 р. до 16,4% у 2024 р.

По-третє, відновлення галузі у 2023–2024 рр. відбувалося нерівномірно за різними показниками. Кількість суб'єктів та зайнятість відновилися до рівнів, близьких до 2017 р., тоді як обсяги реалізації залишилися значно нижчими за довоєнний рівень. Особливо це стосується сегмента ФОП, де обсяг реалізованої продукції у 2024 р. становив лише 7,3% від рівня 2021 р.

По-четверте, структурний аналіз свідчить про стійку тенденцію до збільшення частки ФОП у загальній кількості суб'єктів (47,8% у 2024 р.) при

одночасному зменшенні їхньої ролі в обсягах реалізації та доданій вартості. Це вказує на сегментацію ринку, де ФОП обслуговують переважно сегмент невеликих закладів із нижчим середнім чеком, а СГ зосереджують основний обсяг виручки.

Перспективи подальшого розвитку ресторанного бізнесу Львівщини визначатимуться передусім безпековою ситуацією, динамікою доходів населення та відновленням туристичних потоків. Позитивним сигналом є зростання кількості суб'єктів у 2023–2024 рр., що свідчить про збереження підприємницького інтересу до галузі навіть в умовах триваючого воєнного стану.

Разом із тим необхідно звернути увагу на якісні характеристики відновлення. Зниження середнього обсягу реалізації на один суб'єкт, скорочення реальної оплати праці та зменшення доданої вартості у 2024 р. порівняно з 2023 р. вказують на те, що кількісне зростання не завжди супроводжується покращенням фінансових результатів. Багато новостворених закладів можуть функціонувати на межі рентабельності, що створює ризики подальшого згорання бізнесу за несприятливих зовнішніх обставин.

Окремої уваги заслуговує питання структурних зрушень між організаційними формами бізнесу. Різде скорочення частки ФОП в обсягах реалізації при збереженні їхньої вагової частки в кількості суб'єктів свідчить про формування двохшарової структури ринку: відносно великі заклади у формі юридичних осіб генерують основну частину виручки, тоді як численні ФОП обслуговують нішевий попит із невеликими обсягами.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на порівняльний аналіз ресторанного бізнесу Львівщини з іншими регіонами України, оцінку впливу внутрішньої міграції на попит у сфері громадського харчування, а також на вивчення факторів, що визначають стійкість ресторанних підприємств до кризових шоків.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. Структурні зміни суб'єктів господарювання: набір даних. URL: <https://stat.gov.ua/>
2. Господарський кодекс України: Закон від 16.01.2003 № 436-IV. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010. Наказ Держспоживстандарту від 11.10.2010 № 457.
4. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV.
5. Філь М., Безручко Л., Біланюк О., Жук Ю. Штучний інтелект у ресторанах Львова: вплив на обслуговування та досвід клієнтів. *Економіка. Управління. Інновації*. 2024. № 35. С. 169–181. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/41980/1/13.pdf>
6. Філь М. Кулінарні маршрути ресторанного бізнесу м. Львова. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1305/1259>
7. Паска М., Боратинський О. Розвиток автентичної кухні на основі регіональності у контексті туристичних подорожей Львівщиною. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/5185/5128>
8. Паска М. З. Інноваційний розвиток гастрономічного туризму Львівщини в контексті формування ресторанних брендів. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2022. № 5. С. 98–103. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/tourism/article/download/1129/1066>
9. Турчиняк М. К., Форись О. Г. Розвиток підприємств ресторанного господарства в західному регіоні України. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2021. № 3. С. 68–73. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/tourism/article/download/1061/1004>

10. Моргулець О. Б., Нищенко О. В. Готельно-ресторанний бізнес України у довоєнний, воєнний та післявоєнний період. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2023. URL: https://test.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/24991/1/MORHULETS_NYSHENKO_P_88-96.pdf
11. Полотай Б. Я., Жмур-Клименко Б. В. Ресторанний бізнес під час війни. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2022. № 7. С. 37–42. URL: <http://www.journals-lute.lviv.ua/index.php/tourism/article/download/1250/1177>
12. Церклевич В. С., Діль А. В., Діль М. В. Нові гастрономічні спеціалітети як продукт ресторану ніші «local food» в розвитку туристичних дестинацій. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2022. № 6. С. 41–51. URL: <http://www.journals-lute.lviv.ua/index.php/tourism/article/download/1193/1125>
13. Chernysh I., Makhovka V., Vakalo N., Hliebova A. Розвиток готельного-ресторанного бізнесу в Україні на умовах франшизи та сучасних анімаційних програм. *Економіка і регіон*. 2022. № 1 (84). С. 41–49.
14. Овдіюк О. М. Сучасні особливості та реалії розвитку сфери туристичної індустрії в Україні. *Туризм. Географія. Екологія: інновації, освіта, бізнес*. 2024. С. 37–38. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/40504/>
15. Набори даних Держстату України. <https://stat.gov.ua/uk/explorer>
16. Графська, О. І., & Боднар, Р. О. Фінансові інструменти підтримки діджиталізації туристичних підприємств України в контексті євроінтеграції. *Актуальні питання економічних наук*, (19). 2026. URL: <https://www.a-economics.com.ua/index.php/home/article/download/1083/1066>
17. Графська, О. І., Холявка, В. З., Радзімовська, О. В., & Боднар, Р. О. Ефективність цифрової трансформації бізнес-процесів підприємств індустрії гостинності. *Академічні візії*, (51). 2026. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/download/2622/2476>